

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УКРАЇНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ХІМІКО-ТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
З ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ
З ДИСЦИПЛІНИ «ФІЗИЧНА ХІМІЯ»
РОЗДІЛ «ХІМІЧНА КІНЕТИКА І КАТАЛІЗ»
ЗА ОСВІТНІМ РІВНЕМ «БАКАЛАВР»
ДЛЯ СТУДЕНТІВ СПЕЦІАЛЬНОСТІ
«161 - ХІМІЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ ТА ІНЖЕНЕРІЯ»

Затверджено на засіданні
кафедри фізичної хімії.
Протокол № 9 від 14.05.2019р.

Методичні вказівки з організації самостійної роботи студентів з дисципліни "Фізична хімія" розділ «Хімічна кінетика і каталіз» за освітнім рівнем «Бакалавр» для студентів спеціальності «161 - Хімічні технології та інженерія» / Укл.: Сухомлин Д.А., Гиренко Д.В. – Дніпро: ДВНЗ УДХТУ, 2020. – 22 с.

Укладачі: Д.А. Сухомлин, канд.хім.наук, доцент
Д.В. Гиренко, канд.хім.наук, доцент

Відповідальний за випуск О. Б. Веліченко, д-р хім. наук

Навчальне видання

Методичні вказівки з організації самостійної роботи студентів з дисципліни "Фізична хімія" розділ «Хімічна кінетика і каталіз» за освітнім рівнем «Бакалавр» для студентів спеціальності «161 - Хімічні технології та інженерія».

Укладачі: СУХОМЛИН Дмитро Андрійович
ГИРЕНКО Дмитро Вадимович

Редактор

Коректор

Технічний редактор

Комп'ютерна верстка

Підписано до друку Формат 60×84/16. Папір ксерокс. Друк різнограф.
Умов. друк. арк. 0,6. Обл.-вид. арк. 0,67. Тираж 100 прим.
Зам. № 2. Свідоцтво ДК № 5026 від 16.12.2015.

ДВНЗ УДХТУ, 49005, Дніпро-5, просп. Гагаріна, 8.

Редакційно-видавничий відділ

ЗМІСТ

ВСТУП	4
1. Тематичний план та зміст лекційного курсу до розділу «Хімічна кінетика і каталіз» (V-й семестр).....	4
2. Завдання для індивідуального та самостійного виконання.	6
2.1. Домашнє розрахункове завдання №1	6
2.2. Домашнє розрахункове завдання №2.....	14
2.2.1.Завдання 2а. Послідовні реакції.	14
2.2.2. Завдання 2б. Паралельні реакції.....	17
2.3. Домашнє розрахункове завдання №3.....	20
Список рекомендованої літератури.....	22

ВСТУП

Мета самостійної роботи студента полягає в тому, щоб навчити студентів самостійно працювати з навчальною, науковою та довідниковою літературою, застосовувати теоретичні знання до вирішення практичних завдань, створювати нові знання на основі того, що їм стало відомо при вивченні фізичної хімії на лекціях, практичних і лабораторних заняттях, закріпити і усвідомити на рівні практичного використання теоретичні знання курсу, засвоювати розділи інших дисциплін, що базуються на курсі фізичної хімії.

1. Тематичний план та зміст лекційного курсу до розділу «Хімічна кінетика і каталіз» (V-й семестр).

Змістовий модуль 5. Теоретичні основи кінетики хімічних реакцій.

Тема 5.1 – **Формальна кінетика. Загальні поняття.** (Основні поняття хімічної кінетики. Термодинамічні та кінетичні критерії перебігання хімічних реакцій. Швидкість хімічної реакції: середня та істинна швидкість, швидкість за речовиною. Експериментальні методи визначення швидкості хімічних реакцій. Кінетичні криві. Закон діючих мас – основний постулат хімічної кінетики. Константа швидкості. Фактори, що впливають на швидкість реакцій. Молекулярність, порядок реакції. Елементарний акт. Кінетична класифікація хімічних реакцій.)

Тема 5.2 – **Необоротні гомогенні хімічні реакції першого, другого та n-го порядків.** (Аналіз кінетичних рівнянь. Час напівперетворення. Методи визначення порядку реакцій: інтегральні та диференційні.)

Тема 5.3 – **Складні хімічні реакції.** (Постулати, що використовують при виводі кінетичних рівнянь складних хімічних реакцій. Двосторонні, паралельні та послідовні реакції першого порядку кінетичні рівняння. Кінетичні криві.)

Тема 5.4 – **Вплив температури на швидкість хімічних реакцій.** (Правило Вант-Гоффа. Коефіцієнт Вант-Гоффа. Рівняння Арреніуса. Енергія активації. Теорія активних співударень (ТАС). Теорія перехідного стану (ТПС). Метод стаціонарних концентрацій Боденштейна. Механізм мономолекулярних реакцій. Теорія Ліндемана.)

Тема 5.5 – **Особливості кінетики окремих реакцій з погляду теорій кінетики. Реакції у розчинах.** (Вплив сольватації на кінетичні характеристики. Застосування теорії абсолютних швидкостей до реакцій у розчинах. Співвідношення Бренстеда-Б'єрума. Вплив іонної сили розчину на швидкість реакцій між іонами.)

Тема 5.6 – **Ланцюгові та фотохімічні реакції.** (Особливості і основні стадії ланцюгових реакцій. Застосування метода стаціонарних концентрацій Боденштейна для виведення кінетичного рівняння. Реакції з нерозгалуженим і розгалуженим ланцюгами. Імовірнісна теорія ланцюгових реакцій. Теплове спалахнення.)

Змістовий модуль 6. Гетерогенні процеси. Каталіз.

Тема 6.1 – **Кінетика гетерогенних процесів.** (Класифікація, загальні закономірності гетерогенних реакцій. Кінетика простих гетерогенних реакцій. Характеристика транспортної стадії. Швидкість дифузії. Класифікація дифузійних процесів (стаціонарна, нестаціонарна, обмежена, необмежена). Теорії кінетики простих гетерогенних процесів в умовах стаціонарної конвективної дифузії. Вплив температури та перемішування на кінетику простих гетерогенних процесів. Кінетика реакцій, перебігаючи в умовах нестаціонарної дифузії.)

Тема 6.2 – **Загальні поняття каталізу.** (Особливості кінетики каталітичних реакцій. Каталітична активність та селективність. Ступінь компенсації. Класифікація каталітичних процесів. Поширеність та практичне значення каталітичних реакцій.)

Тема 6.3 – **Гомогенний каталіз** (Гомогенний каталіз. Сутність каталітичної дії. Злитий та роздільний механізми каталізу. Кінетичні рівняння гомогенних каталітичних реакцій. Енергетичні діаграми ходу реакцій. Кисотно-основний каталіз: Специфічний і загальний. Кінетичні рівняння. Залежність ефективної константи швидкості від рН реакційної суміші. Окисно-відновний та металокомплексний каталіз.)

Тема 6.4 – **Формальна кінетика гетерогенно-каталітичних процесів.** (Закон діючих поверхонь. Рівняння Ленгмюра–Хіншельвуда. Виведення та аналіз рівняння для мономолекулярної реакції, перебігаючої у зовнішньокінетичній області для сповільненої хімічної стадії. Виведення та аналіз рівняння для бімолекулярної реакції, перебігаючої з кінетичним контролем. Вплив температури на швидкість гетерогенно-каталітичних реакцій. Залежність величини ефективної енергії активації від теплоти адсорбції.)

Тема 6.5 – **Гетерогенний каталіз та каталізатори** (Особливості каталізаторів (каталітична активність та селективність, модифікація, каталіз на носіях, інгібування, старіння). Теорії каталізу.)

2. Завдання для індивідуального та самостійного виконання.

2.1. Домашнє розрахункове завдання №1.

(Формальна кінетика. Необоротні (односторонні) реакції n -х порядків.)

Користуючись даними про хід даної реакції A , яка проходить за температури T (К) (табл. 1), виконати наступні завдання.

1. Визначити концентрації вихідної речовини ($C_{вих}$) у моль/м³ для кожного вказаного у таблиці 1 моменту часу τ_i і побудувати графік залежності $C_{вих} = f(\tau)$.*.

2. Обчислити значення $\ln C_{вих}$ та $1/C_{вих}$ для усіх моментів часу і побудувати графіки залежностей $\ln C_{вих} = f(\tau)$ і $1/C_{вих} = f(\tau)$. На основі характеру цих графіків зробити висновок відносно порядку реакції.

3. Підтвердити висновок щодо порядку реакції A у будь-який інший спосіб.

4. Обчислити константу швидкості даної хімічної реакції.

5. Записати кінетичне рівняння для реакції A у диференціальному та інтегральному вигляді.

6. Визначити кількість вихідної речовини (у моль/м³), яка прореагує до моменту часу τ_1 .

7. Визначити час напівперетворення $\tau_{1/2}$ для вихідної речовини (у хвилинах).

* У тих випадках, коли у Вашому варіанті недостатньо даних для визначення концентрації $C_{вих}$, замість цієї величини у п. 1, а також у наступних пунктах задачі слід використовувати кількість вихідної речовини $n_{вих}$ (моль), або іншу величину, що пропорційна концентрації.

Таблиця 1

Вар.	Реакція A , Метод контролю за ходом реакції (z), температура (T)	Час τ_i , хв	Значення z	τ_1 , хв
1	2NCl_3 (рідина) $\rightarrow \text{N}_2 + 3\text{Cl}_2$ z – об'єм N_2 , см ³ ; Cl_2 поглинається $T = 298,2$	4 6 8 15 22 ∞	10,0 13,0 16,3 23,0 26,0 28,5	10

2	$A \rightarrow B$ z – об'єм газу А (см ³) за тиску $1,013 \cdot 10^5$ Па $T = 293,2$	0	0,102	300
		70	0,062	
		110	0,044	
		165	0,025	
		200	0,019	
		250	0,016	
		360	0,007	
		450	0,003	
		600	0,002	
3	$2C_2H_5OH + 2Br_2 \rightarrow$ $CH_3COOC_2H_5 + 4HBr$ z – концентрація бром у $C_{Br_2} \cdot 10^3$, моль/дм ³ Спирт у великому надлишку $T = 298,2$	0	4,24	12
		4	3,14	
		6	2,49	
		10	2,24	
		15	1,78	
		0	8,14	
		4	6,10	
		10	4,55	
		15	3,73	
4	$2H_2O_2 \rightarrow O_2 + 2H_2O$ (у водному розчині) z – об'єм 0,05 н. розчину $KMnO_4$ (см ³), який пішов на титрування проби об'ємом 10 см ³ $T = 303,2$	0	22,80	18
		10	13,80	
		15	10,45	
		20	8,25	
		25	6,36	
		30	4,95	
5	$K_2S_2O_8 + 2KI \rightarrow$ $2K_2SO_4 + I_2$ z – об'єм (мл) 0,01 н. розчину $Na_2S_2O_3$, який пішов на титрування 25 см ³ проби $T = 298,2$	9	4,52	20
		16	7,80	
		24	11,47	
		32	14,19	
		∞	20,05	
6	Розчин N_2O_5 у CCl_4 розкладається з виділенням кисню z – об'єм O_2 (см ³) за тиску $1,013 \cdot 10^5$ Па $N_2O_5 \rightarrow 2NO_2 + 1/2O_2$ $T = 313,2$	20	11,4	70
		40	19,9	
		60	23,9	
		80	27,2	
		100	29,5	
		∞	34,75	

7	Розчин H_2O_2 у присутності колоїдної платини (каталізатор) розкладається з виділенням O_2 z – об'єм O_2 (см^3); $T = 353$	10 20 30 40 ∞	3,3 5,9 8,1 9,6 15,6	24
8	$\text{CH}_3\text{COOC}_2\text{H}_5 + \text{NaOH} \rightarrow \text{CH}_3\text{COONa} + \text{C}_2\text{H}_5\text{OH}$ a – початкова концентрація $\text{CH}_3\text{COOC}_2\text{H}$ (моль/ дм^3) b – початкова концентрація NaOH (моль/ дм^3) x – зменшення концентрації вихідної речовини (моль/ дм^3); $T = 291\text{K}$	0 178 273 531 866 1510 1918 2401	a - x 0,00980 0,00892 0,00864 0,00792 0,00742 0,00646 0,00603 0,00574 b - x 0,00486 0,00398 0,00370 0,00297 0,00230 0,00151 0,00109 0,00080	900
9	$\text{C}_{12}\text{H}_{22}\text{O}_{11} + \text{H}_2\text{O} \rightarrow \text{C}_6\text{H}_{12}\text{O}_6$ (глюкоза) + $\text{C}_6\text{H}_{12}\text{O}_6$ (фруктоза) C_0 – початкова концентрація цукру ($C_0 = 0,65$ моль/ дм^3) C – концентрація цукру у даний момент часу (моль/ дм^3) $T = 298$	0 1435 4315 7070 11360 14170 16935 19815	C_0/C 1 1,081 1,266 1,464 1,830 2,117 2,466 2,857	8000
10	$\text{CH}_3\text{COOC}_2\text{H}_5 + \text{NaOH} \rightarrow \text{CH}_3\text{COONa} + \text{C}_2\text{H}_5\text{OH}$ a – початкова концентрація $\text{CH}_3\text{COOC}_2\text{H}_5$ і NaOH (моль/ дм^3) x – зменшення концентрації реагентів (моль/ дм^3) $T = 293$	0 300 900 1380 2100 3300 7200	(a - x) 0,0200 0,0128 0,00766 0,00540 0,00426 0,00289 0,00138	4000

11	$\text{N}_2\text{O}_5 \rightarrow \text{N}_2\text{O}_4 + 0,5\text{O}_2$ z – концентрація N_2O_5 , моль/дм ³ $T = 298$	0 184 319 526 867 1198 1877 2315 3144	2,33 2,08 1,91 1,67 1,36 1,11 0,72 0,55 0,34	2000
12	$\text{CH}_3\text{COOCH}_3 + \text{NaOH} \rightarrow$ $\text{CH}_3\text{COONa} + \text{CH}_3\text{OH}$ z – концентрація луку (моль/дм ³). Вихідні концентрації реагентів однакові $T = 298$	0 3 5 7 10 15 25	0,01 0,00740 0,00634 0,00550 0,00464 0,00363 0,00254	20
13	$\text{COOH}(\text{CHBr})_2\text{COOH} \rightarrow$ $\text{COOHCSBr}=\text{CHCOOH} +$ 2HBr z – об'єм розчину (см ³) NaOH з концентрацією 0,1 моль/дм ³ , що пішов на титрування проби об'ємом 20 см ³ , $T = 323,2$	0 300 900 1836 3240 4320 6939	12,11 12,55 13,48 14,63 16,19 17,22 19,20	240
14	$\text{HCOOH} \rightarrow \text{CO}_2 + \text{H}_2$ (у конц. розчині H_2SO_4) z – об'єм 0,1 н. розчину KMnO_4 (см ³), необхідний для титрування проби реакційної суміші, об'єм якої 10 см ³ $T = 323,2$	0 120 240 420 600 900 1440	11,45 9,63 8,11 6,22 4,79 2,97 1,44	800
15	$\text{C}_{12}\text{H}_{22}\text{O}_{11} + \text{H}_2\text{O} \rightarrow$ $\text{C}_6\text{H}_{12}\text{O}_6$ (глюкоза) + $\text{C}_6\text{H}_{12}\text{O}_6$ (фруктоза) (у 0,1 н. H_2SO_4) z – концентрація фруктози, моль/дм ³ $T = 323$	10 35 60 100 ∞	0,08 0,24 0,35 0,45 0,58	50

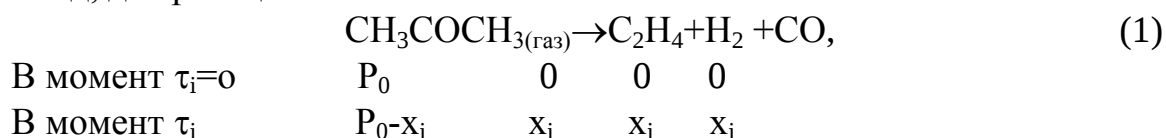
16	$\text{Na}_2\text{S}_2\text{O}_3 + \text{C}_3\text{H}_7\text{Br} \rightarrow \text{NaBr} + \text{C}_3\text{H}_7\text{S}_2\text{O}_3\text{Na}$ z – об'єм (см^3) 0,02572 н. розчину йоду, що пішов на титрування проби 10 см^3 . Початкова концентрація $\text{Na}_2\text{S}_2\text{O}_3$, який був взятий у надлишку, дорівнює 0,1 н. $T = 310,7$	0 18,5 33,5 53,2 84,2 123,0 187,2	37,63 35,20 33,63 31,90 29,86 28,04 26,01	70
17	$(\text{C}_2\text{H}_5)_3\text{N} + \text{CH}_3\text{I} \rightarrow (\text{C}_2\text{H}_5)_3\text{NCH}_3\text{I}$ (у нітробензолі) z – кількість триетиламіну (у моль/ дм^3), який прореагував за час τ . Початкові концентрації реагентів однакові і дорівнюють 0,0198 моль/ дм^3 $T = 298,2$	20 30 40 60 75 90	0,00876 0,01066 0,01208 0,01392 0,01476 0,01538	70
18	$\text{C}_6\text{H}_5\text{N}_2\text{Cl} \rightarrow \text{C}_6\text{H}_5\text{Cl} + \text{N}_2$ Початкова концентрація $\text{C}_6\text{H}_5\text{N}_2\text{Cl}$ складає 10 г/дм^3 . z – об'єм азоту (см^3), що утворився у реакції, за тиску $1,013 \cdot 10^5 \text{ Па}$ $T = 323$	6 9 12 14 18 22 24 26 30	19,3 26,0 32,6 36,0 41,3 45,0 46,5 48,3 50,4	20
19	Реакція інверсії цукрози у 0,1 н. Розчині H_2SO_4 $\text{C}_{12}\text{H}_{22}\text{O}_{11} + \text{H}_2\text{O} \rightarrow \text{C}_6\text{H}_{12}\text{O}_6$ (глюкоза) + $\text{C}_6\text{H}_{12}\text{O}_6$ (фруктоза) z – концентрація цукрози, моль/ дм^3 $T = 303$	0 25 115 512 1080 2000	500 482 422 236 103 26	450

20	$\text{CH}_2=\text{CHCH}_2\text{Cl} + \text{OH}^- \rightarrow$		a - x	b - x	4800
	$\text{CH}_2=\text{CHCH}_2\text{OH} + \text{Cl}^-$	0	0,1214	0,0515	
	(у 50%-му водно-етаноловому розчині)	396	0,1148	0,0449	
	a - x – концентрація	1140	0,1064	0,0365	
	$\text{CH}_2=\text{CHCH}_2\text{Cl}$, моль/л;	1572	0,1020	0,0321	
	b - x – концентрація OH^- , моль/л; $T_1 = 293 \text{ K}$	2568	0,0945	0,0246	
		4014	0,0871	0,0175	
21	$\text{CH}_3\text{COOC}_3\text{H}_7 + \text{NaOH} \rightarrow$	0	15,0		15
	$\text{CH}_3\text{COONa} + \text{C}_3\text{H}_7\text{OH}$	10	9,1		
	z – концентрація	28	5,4		
	пропілацетату, моль/м ³	40	4,2		
	$T = 293$	65	2,9		
		90	2,2		

Пояснення до розв'язання задачі.

До п.1: Концентрацію вихідної речовини знаходять за даними контролю за ходом реакції. В деяких варіантах достатньо перерахувати дану концентрацію у моль/м³, в інших треба обчислити концентрацію за результатами титрування проб реакційної суміші. Якщо за кінетикою реакції слідували вимірюючи загальний тиск газоподібної реакційної суміші, застосовують закон Дальтона та рівняння стану ідеального газу Менделєєва-Клапейрона.

Наприклад, для реакції:

Де P_0 – тиск вихідної речовини на початку реакції, x_i – зменшення тиску вихідної речовини за час реакції τ_i .

Загальний тиск в кожний момент часу дорівнює

$$P_i = P_0 - x_i + 3x_i = P_0 + 2x_i; \text{ або: } x_i = \frac{P_i - P_0}{2} \quad (2)$$

Тоді парціальний тиск вихідної речовини в кожний момент часу з урахуванням (2) дорівнює

$$P_0 - x_i = P_0 - \frac{P_i - P_0}{2} = \frac{3P_0 - P_i}{2} \quad (3)$$

Виходячи з рівняння Менделєєва-Клапейрона і з урахуванням (3), отримаємо рівняння (4) для розрахунку концентрацій вихідної речовини у даному випадку:

$$C_i = \frac{n}{V} = \frac{P_0 - x_i}{RT} = \frac{3P_0 - P_i}{2RT} \quad (4)$$

За рівнянням (4) визначаємо концентрацію вихідної речовини для кожного вказаного моменту часу у моль/м³, заносимо до таблиці 2 і будуємо графік залежності $C_i=f(\tau)$ (рис.1)

Таблиця 2

	τ , хв	C_i , моль/м ³	$\ln C_i$	$1/C_i$, м ³ /моль
1	τ_1	C_1	$\ln C_1$	$1/C_1$
2	τ_2	C_2	$\ln C_2$	$1/C_2$
3	τ_3	C_3	$\ln C_3$	$1/C_3$
4	τ_4	C_4	$\ln C_4$	$1/C_4$
5	τ_5	C_5	$\ln C_5$	$1/C_5$

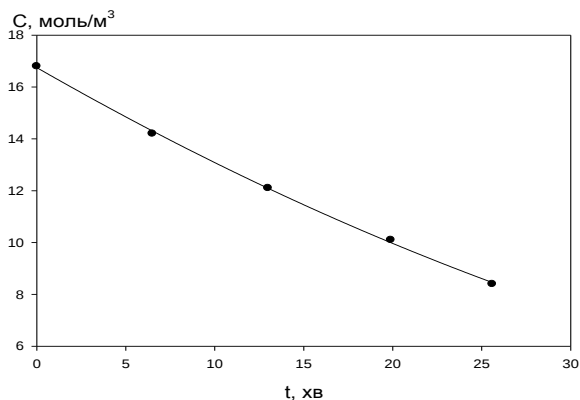

Рис. 1. Залежність концентрації вихідної речовини від часу

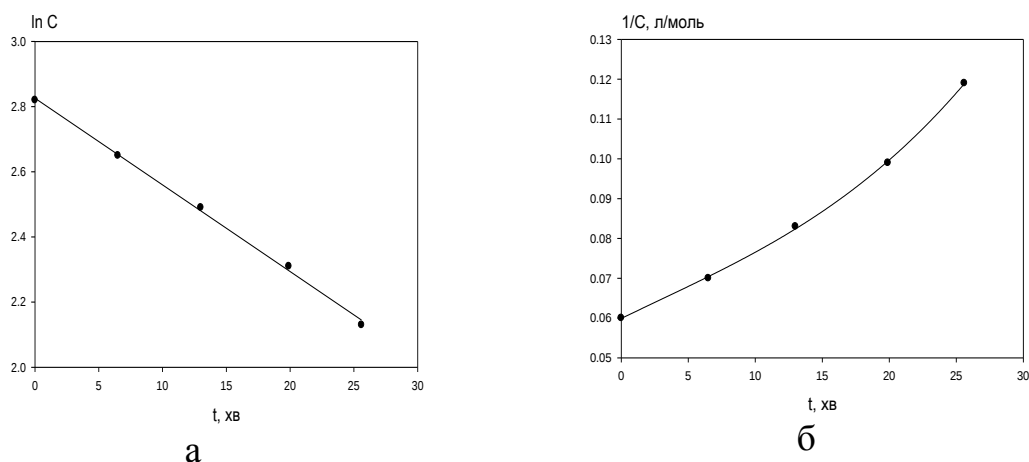

Рис. 2. Залежність концентрації вихідної речовини від часу в лінійних координатах для реакцій 1-го порядку (а) и 2-го порядку (б)

До п.2. Обчислюємо значення $\ln C_i$ і $1/C_i$ для всіх моментів часу (табл. 2) та побудуємо графіки залежності $\ln C_i = f(\tau)$ (рис.2а) та $1/C_i = f(\tau)$ (рис.2б).

За виглядом залежностей обираємо можливий порядок реакції (за збігом з лінійною залежністю).

До п.3. Для підтвердження встановленого порядку реакції використовують інші інтегральні або диференціальні методи встановлення порядку реакції (зважаючи на дані). Наприклад, можна обчислити константи швидкості у різні моменти часу за рівнянням обраного порядку. Якщо отримані значення константи швидкості даної хімічної реакції постійні в

межах похибки експерименту, то таким чином Ви підтвердили обраний порядок.

До п.4. За формулою для константи швидкості обраного порядку обчислюють константи для кожного даного моменту часу і знаходять її середнє значення.

До п.5. Записують диференціальне кінетичне рівняння (закон діючих мас) та інтегральне рівняння: $C = f(\tau)$ до даної реакції за встановленим порядком. Наприклад,

$$-\frac{\partial C}{\partial \tau} = \frac{\partial x}{\partial \tau} = kC = k(C_0 - x) \text{ та } C = C_0 \cdot e^{-k\tau} \text{ для реакції першого порядку.}$$

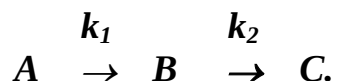
До п.6. Кількість вихідної речовини, що прореагувала за час τ можна обчислити за формулою відповідного порядку $x = f(\tau)$, або обчислити концентрацію вихідної речовини, що залишилась до даного моменту часу, а x знайти за різницею: $x = C_0 - C_\tau$.

До п.7. Час напівперетворення вихідної речовини $\tau_{1/2}$ обчислюють за формулою до відповідного порядку реакції (1-го, 2-го, 0-го) при однакових початкових концентраціях реагентів. У випадку неоднакових початкових концентрацій знаходять час напівперетворення реагенту з меншою концентрацією, тобто, час, коли $x = C_{0A}/2$ (якщо $C_{0A} < C_{0B}$).

2.2. Домашнє розрахункове завдання №2.
(Формальна кінетика. Складні реакції 1-го порядку)

2.2.1.Завдання 2а. Послідовні реакції.

Послідовна реакція першого порядку проходить за схемою

Початкова концентрація вихідної речовини A дорівнює $[A]_0$ (табл.3).

Обчислити:

1. Час досягнення максимальної концентрації проміжної речовини B ($\tau_{\max}$).
2. Концентрацію речовини A на час $\tau = \tau_{\max}$.
3. Максимальну концентрацію проміжної речовини B (у моль/дм³).
4. Час (τ_1), необхідний для досягнення концентрації вихідної речовини A , рівної $[A]_1$.
5. Концентрації $[B]$ і $[C]$ у момент часу τ_1 .
6. Швидкість першої та другої стадій у момент часу τ_1 .
7. Час (τ_{95}) (по речовині A), за який реакція перебігає на 95%.
8. Побудувати графік залежності концентрацій реагентів від часу

$$[A], [B], [C] = f(\tau).$$

Таблиця 3

Варіант	$[A]_0$, моль/дм ³	$[A]_1$, моль/дм ³	k_1 , хв ⁻¹	k_2 , хв ⁻¹
1	1	0,1	0,10	0,5
2	1,1	0,2	0,11	0,51
3	1,2	0,85	0,12	0,52
4	1,3	0,2	0,13	0,53
5	1,5	0,4	0,14	0,54
6	2	1,2	0,15	0,55
7	2,2	1,85	0,16	0,56
8	2,4	0,4	0,17	0,57
9	1,51	1,1	0,21	0,58
10	1,52	0,6	0,059	0,032
11	1,53	0,7	0,0505	0,043
12	1,54	0,8	0,54	0,65
13	1,7	0,95	0,122	0,07
14	2,6	0,25	0,125	0,072
15	3	2,4	0,075	0,2
16	4	3,1	0,133	0,074
17	2,05	0,8	0,04	0,107
18	2,1	1,4	0,128	0,06
19	2,2	1,6	0,129	0,075

20	2,5	0,75	0,075	0,105
21	1,2	0,65	0,118	0,08
22	1,21	0,68	0,12	0,081
23	1,22	0,74	0,08	0,13
24	1,23	0,82	0,14	0,83
25	1,5	0,95	0,15	0,16
26	1	0,12	0,12	0,56

Пояснення до розв'язання задачі

До п.1. Час досягнення максимальної концентрації проміжної речовини В залежить від співвідношення констант швидкостей окремих стадій k_1 і k_2 і обчислюється за рівнянням (5):

$$\tau_{\max} = \frac{\ln\left(\frac{k_2}{k_1}\right)}{k_2 - k_1} \quad (5)$$

До п.2. Перетворення вихідної речовини А відбувається за кінетичним рівнянням першого порядку, тому концентрацію речовини А на будь-який момент часу обчислюють за рівнянням (6):

$$[A]_{\tau} = [A]_0 e^{-k_1 \tau} \quad (6)$$

До п.3. Максимальну концентрацію проміжної речовини В обчислюємо за рівнянням (7):

$$[B]_{\max} = \frac{k_1}{k_2} [A]_0 e^{-k_1 \tau_{\max}} \quad (7)$$

До п.4. Час, необхідний для досягнення концентрації вихідної речовини А рівної $[A]_1$, обчислюємо за рівнянням (8):

$$\tau_1 = \frac{1}{k_1} \ln \frac{[A]_0}{[A]_1} \quad (8)$$

До п.5. Концентрації продуктів реакції В і С у будь-який момент часу можна обчислити відповідно за рівнянням (9) і (10):

$$[B]_{\tau} = [A]_0 \frac{k_1}{k_2 - k_1} (e^{-k_1 \tau} - e^{-k_2 \tau}) \quad (9)$$

$$[C]_{\tau} = [A]_0 \left(1 - \frac{k_2}{k_2 - k_1} e^{-k_1 \tau} + \frac{k_1}{k_2 - k_1} e^{-k_2 \tau} \right) \quad (10)$$

До п.6. Швидкість реакції першого порядку обчислюється за рівнянням (11):

$$w_i = k_i c_{i,t} \quad (11)$$

де k_i – константа швидкості відповідної стадії, $c_{i,t}$ – концентрація вихідної речовини відповідної стадії на даний момент часу.

До п.7. Будуємо графік залежності концентрації реагентів від часу $[A]$, $[B]$, $[C] = f(\tau)$ (рис. 3)

Для цього обчислюємо $[A]$, $[B]$, $[C]$ у різні моменти часу за рівняннями (6),(9),(10). Обов'язково враховуємо час $\tau_{\max}$ та значення часу менш і більш $\tau_{\max}$.

Результати обчислень заносимо до табл. 4.

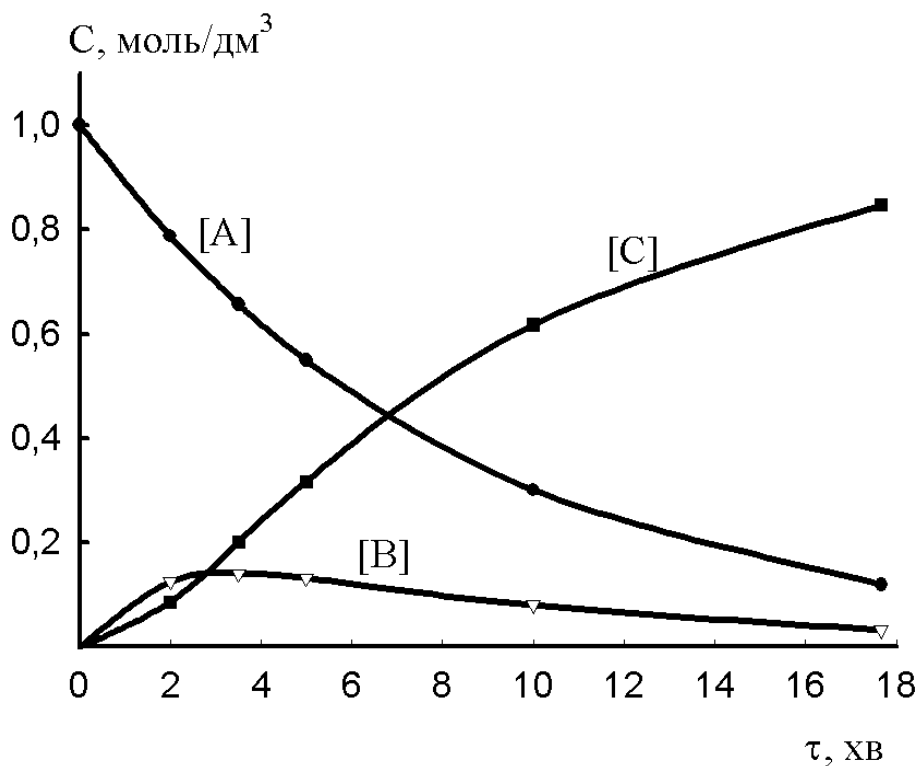

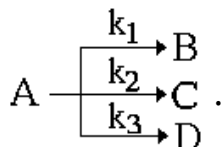
Рис. 3. Залежність концентрації учасників послідовної реакції від часу

Таблиця 4

τ , хв.	0	τ_1	$\tau_{\max}$	τ_2	τ_3	τ_4
$[A]$, моль/дм ³	$[A]_0$	$[A]_1$	$[A]_{\max}$	$[A]_2$	$[A]_3$	$[A]_4$
$[B]$, моль/дм ³	0	$[B]_1$	$[B]_{\max}$	$[B]_2$	$[B]_3$	$[B]_4$
$[C]$, моль/дм ³	0	$[C]_1$	$[C]_{\max}$	$[C]_2$	$[C]_3$	$[C]_4$

2.2.2. Завдання 2б. Паралельні реакції

Паралельна реакція першого порядку проходить за схемою

Початкова концентрація речовини A дорівнює $[A]_0$ (табл. 5), початкові концентрації B , C і D дорівнюють 0. Через певний проміжок часу τ_1 після початку реакції концентрації A , B і C складають $[A]_1$, $[B]_1$, $[C]_1$ відповідно.

1. Визначити константи швидкості k_1 , k_2 і k_3 .
2. Розрахувати концентрації компонентів у реакційній суміші для часу $\tau \rightarrow \infty$.
3. Визначити, через який проміжок часу після початку реакції концентрація речовини C буде складати $y(\%)$ від максимально можливої?
4. Визначити час напівперетворення речовини A та швидкості всіх трьох стадій у цей момент часу.
5. Побудувати графік залежностей $[A]$, $[B]$, $[C]$, $[D] = f(\tau)$.

Таблиця 5

Варіант	$[A]_0$, моль/м ³	τ_1 , хв	$[A]_1$, моль/м ³	$[B]_1$, моль/м ³	$[C]_1$, моль/м ³	y (%)
1	150	20	108	16	4	75
2	200	15	54	96	15	60
3	250	20	200	15	28	10
4	300	15	114	75	17	55
5	350	20	54	32	190	90
6	400	15	310	15	20	80
7	450	20	205	100	100	85
8	500	15	85	308	69	45
9	120	50	80	5	15	65
10	130	45	99	4	20	30
11	140	60	30	20	77	55
12	150	90	40	60	15	95
13	160	20	95	10	13	80
14	170	30	50	47	15	75
15	180	35	100	21	32	35
16	190	45	95	36	8	90
17	200	50	122	15	24	65
18	210	55	175	10	8	70
19	220	15	145	40	25	20
20	380	100	290	26	35	85
21	390	90	300	10	20	95
22	400	85	300	25	35	60
23	420	25	220	97	36	50

24	440	30	350	20	30	55

Пояснення до розв'язання задачі

До п.1. Константи швидкості паралельних реакцій першого порядку k_1 , k_2 і k_3 визначимо за допомогою системи рівнянь (12):

$$\begin{cases} (k_1 + k_2 + k_3)\tau_1 = \ln \frac{[A]_0}{[A]_1} \\ \frac{k_1}{k_2} = \frac{[B]_1}{[C]_1} \\ \frac{k_2}{k_3} = \frac{[C]_1}{[D]_1} \end{cases} \quad (12)$$

де $[A]_0$ – початкова концентрація вихідної речовини А, $[A]_1$, $[B]_1$, $[C]_1$, $[D]_1$ – концентрації реагентів на момент часу τ_1 .

Концентрацію речовини D обчислимо із співвідношення до паралельних реакцій 1-го порядку (13):

$$[A]_0 = [A]_1 + [B]_1 + [C]_1 + [D]_1 \quad (13)$$

До п.2. Концентрації компонентів у реакційній суміші на будь-який момент часу можна розрахувати за допомогою рівнянь (14),(15),(16),(17):

$$[A]_\tau = [A]_0 e^{-(k_1+k_2+k_3)\tau} \quad (14)$$

$$[B]_\tau = [A]_0 \frac{k_1}{k_1 + k_2 + k_3} (1 - e^{-(k_1+k_2+k_3)\tau}) \quad (15)$$

$$[C]_\tau = [A]_0 \frac{k_2}{k_1 + k_2 + k_3} (1 - e^{-(k_1+k_2+k_3)\tau}) \quad (16)$$

$$[D]_\tau = [A]_0 \frac{k_3}{k_1 + k_2 + k_3} (1 - e^{-(k_1+k_2+k_3)\tau}) \quad (17)$$

Для часу $\tau \rightarrow \infty$ концентрація вихідної речовини А $[A]_{\tau \rightarrow \infty}$ дорівнює нулю, а концентрації продуктів паралельних реакцій $[B]$, $[C]$ і $[D]$ будуть максимальними і визначаються за відповідними константами швидкості (18),(19),(20):

$$[B]_{\max} = [A]_0 \frac{k_1}{k_1 + k_2 + k_3} \quad (18)$$

$$[C]_{\max} = [A]_0 \frac{k_2}{k_1 + k_2 + k_3} \quad (19)$$

$$[D]_{\max} = [A]_0 \frac{k_3}{k_1 + k_2 + k_3} \quad (20)$$

До п.3. Час τ_2 , до якого концентрація речовини С складатиме 75% від максимально можливої, тобто $[C]_2 = 0,75 \cdot [C]_{\max}$ визначимо за допомогою рівняння (21):

$$\tau_2 = -\frac{1}{k_1 + k_2 + k_3} \ln \left(1 - \frac{[C]_2 (k_1 + k_2 + k_3)}{[A]_0 k_2} \right) \quad (21)$$

До п.4. Час напівперетворення $\tau_{1/2}$ для реакції першого порядку обчислимо за рівнянням (22):

$$\tau_{1/2} = \frac{\ln 2}{k_1 + k_2 + k_3} \quad (22)$$

Швидкість паралельних реакцій на момент часу $\tau_{1/2}$ обчислимо за рівнянням (23):

$$\omega_i = k_i [A]_{1/2}, \quad (23)$$

де k_i – константа швидкості відповідної реакції; $[A]_{1/2}$ – концентрація вихідної речовини на момент часу $\tau_{1/2}$.

До п.5. Будуємо графік залежності концентрації реагентів від часу $[A]$, $[B]$, $[C]$, $[D] = f(\tau)$.

Для цього обчислюємо $[A]$, $[B]$, $[C]$, $[D]$ у різні моменти часу за рівняннями (14),(15),(16),(17).

Результати обчислень заносимо до табл. 6.

Таблиця 6

τ , хв.	0	τ_1	$\tau_{1/2}$	τ_2
$[A]$, моль/дм ³	$[A]_0$	$[A]_1$	$[A]_{1/2}$	$[A]_2$
$[B]$, моль/дм ³	0	$[B]_1$	$[B]_{1/2}$	$[B]_2$
$[C]$, моль/дм ³	0	$[C]_1$	$[C]_{1/2}$	$[C]_2$
$[D]$, моль/дм ³	0	$[D]_1$	$[D]_{1/2}$	$[D]_2$

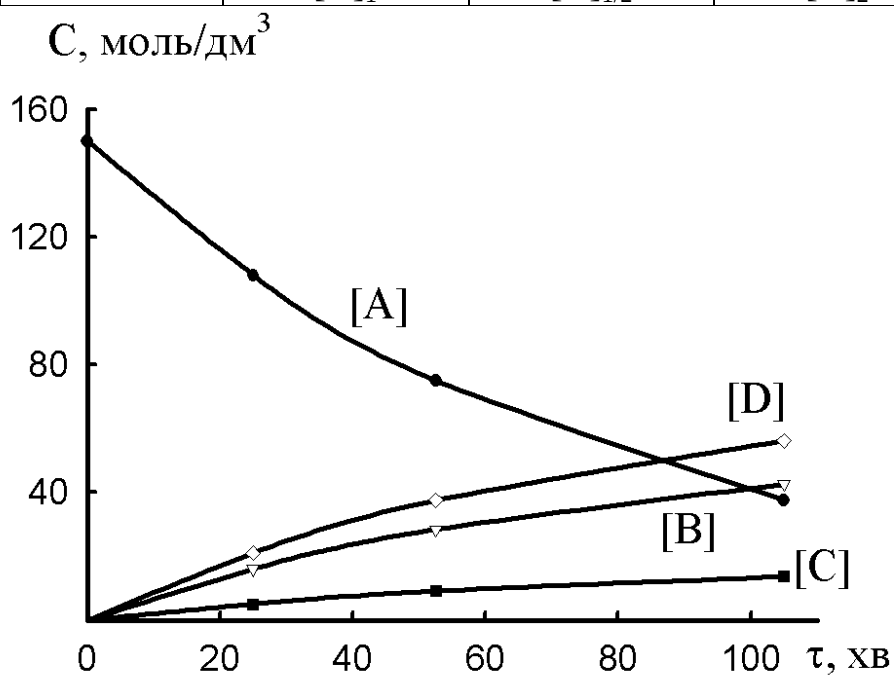

Рис. 4. Залежність концентрації учасників паралельної реакції від часу

2.3. Домашнє розрахункове завдання №3. (Залежність швидкості хімічних реакцій від температури)

За значеннями констант швидкості хімічної реакції при двох температурах (табл.7) визначити:

1. Енергію активації (у кДж/моль).
  2. Передекспоненційний множник у рівнянні Ареніуса.
  3. Константу швидкості за температури T_3 .
  4. Кількість вихідної речовини, що прореагує за час τ (хв), якщо початкова концентрація дорівнює C_0 (моль/дм³) (температура T_3).
  5. Температурний коефіцієнт швидкості реакції в інтервалі температур від T_1 до T_2 .
  6. У скільки разів зросте швидкість реакції, якщо підвищити температуру на 25K (від T_1)?
- (Загальний порядок реакції дорівнює n . Розмірність констант швидкості для реакцій першого порядку – хв⁻¹, для реакцій 2-го порядку – хв⁻¹·дм³·моль⁻¹).

Таблиця 7

Ва- р.	Реакція	T_1, K	k_1	T_2, K	k_2	T_3, K	τ	C_0
1	$H_2 + Br_2 \rightarrow 2 HBr$ $n = 2$	574	0,0856	497	0,00036	483	60	0,09
2	$H_2 + Br_2 \rightarrow 2 HBr$ $n = 2$	550	0,0159	524	0,0026	568	10	0,1
3	$H_2 + I_2 \rightarrow 2 HI$ $n = 2$	599	0,00146	672	0,0568	648	28	2,83
4	$H_2 + I_2 \rightarrow 2 HI$ $n = 2$	683	0,0659	716	0,375	693	27	1,83
5	$2 HI \rightarrow H_2 + I_2$ $n = 2$	456	$9,42 \cdot 10^{-7}$	700	0,00310	923	17	2,38
6	$2 HI \rightarrow H_2 + I_2$ $n = 2$	628	$8,09 \cdot 10^{-5}$	780	0,1059	976	18	1,87
7	$2 NO \rightarrow N_2 + O_2$ $n = 2$	1525	47059	1251	1073	1423	45	2,83
8	$2 NO_2 \rightarrow N_2 + 2 O_2$ $n = 2$	986	6,72	1165	977,0	1058	65	1,75
9	$N_2 O_5 \rightarrow N_2 O_4 + 0,5 O_2$ $n = 1$	298	0,00203	288	$4,75 \cdot 10^{-4}$	338	32	0,93
10	$PH_3 \rightarrow 0,5 P_2 + 1,5 H_2$ $n = 1$	953	0,0183	918	0,0038	988	80	0,87
11	$SO_2 Cl_2 \rightarrow SO_2 + Cl_2$ $n = 1$	552	$6,09 \cdot 10^{-5}$	593	$1,32 \cdot 10^{-3}$	688	35	2,5
12	$CO + H_2 O \rightarrow CO_2 + H_2$ $n = 2$	288,2	0,00031	313	0,00815	303	89	3,85
13	$COCl_2 \rightarrow CO + Cl_2$ $n = 1$	655	$5,3 \cdot 10^{-3}$	745	0,676	698	104,5	0,8

14	$\text{C}_2\text{H}_5\text{ONa} + \text{CH}_3\text{I} \rightarrow \text{C}_2\text{H}_5\text{OCH}_3 + \text{NaI}$ $n = 2$	273	0,0336	303	2,125	288	10	0,87
15	$\text{CH}_2(\text{OH})\text{CH}_2\text{Cl} + \text{KOH} \rightarrow \text{CH}_2(\text{OH})\text{CH}_2\text{OH} + \text{KCl}$ $n = 2$	297	0,68	316	5,23	303	18	0,96
16	$\text{CH}_2\text{ClCOOH} + \text{H}_2\text{O} \rightarrow \text{CH}_2\text{OHCOOH} + \text{HCl}$ $n = 2$	353	$2,22 \cdot 10^{-5}$	403	0,00237	423	26	0,50
17	$\text{CH}_3\text{CO}_2\text{C}_2\text{H}_5 + \text{NaOH} \rightarrow \text{CH}_3\text{CO}_2\text{Na} + \text{C}_2\text{H}_5\text{OH}$ $n = 2$	282	2,307	318	21,65	343	15	0,95
18	$\text{CH}_3\text{CO}_2\text{CH}_3 + \text{H}_2\text{O} \rightarrow \text{CH}_3\text{CO}_2\text{H} + \text{CH}_3\text{OH}$ $n = 2$	298	$6,53 \cdot 10^{-4}$	308	$1,663 \cdot 10^{-3}$	313	25	1,60
19	$\text{CH}_3\text{CO}_2\text{CH}_3 + \text{H}_2\text{O} \rightarrow \text{CH}_3\text{CO}_2\text{H} + \text{CH}_3\text{OH}$ $n = 2$	298	0,01609	308	0,03784	323	80	2,96
20	$\text{CH}_3\text{CO}_2\text{C}_2\text{H}_5 + \text{H}_2\text{O} \rightarrow \text{CH}_3\text{CO}_2\text{H} + \text{C}_2\text{H}_5\text{OH}$ $n = 2$	273	0,002056	313	0,001094	298	67	3,55
21	$2\text{CH}_2\text{O} + \text{NaOH} \rightarrow \text{HCO}_2\text{Na} + \text{CH}_3\text{OH}$ $n = 2$	323	$5,5 \cdot 10^{-3}$	358	0,294	338	5	0,5
22	$(\text{CH}_3)_2\text{SO}_4 + \text{NaI} \rightarrow \text{CH}_3\text{I} + \text{Na}(\text{CH}_3)\text{SO}_4$ $n = 2$	273	0,029	298	1,04	265	100	3,89
23	$\text{C}_6\text{H}_5\text{CH}_2\text{Br} + \text{C}_2\text{H}_5\text{OH} \rightarrow \text{C}_6\text{H}_5\text{CH}_2\text{OC}_2\text{H}_5 + \text{HBr}$ $n = 2$	298	1,44	338	2,01	318	90	2,67
24	$\text{C}_{12}\text{H}_{22}\text{O}_{11} + \text{H}_2\text{O} \rightarrow \text{C}_6\text{H}_{12}\text{O}_6 + \text{C}_6\text{H}_{12}\text{O}_6$ $n = 1$	298	0,765	328	35,5	313	15	1,85
25	$\text{C}_2\text{H}_6 \rightarrow \text{C}_2\text{H}_4 + \text{H}_2$ $n = 1$	823	$2,5 \cdot 10^7$	903	$8,45 \cdot 10^8$	873	5	0,014
26	$2\text{H}_2\text{O}_2 \rightarrow 2\text{H}_2\text{O} + \text{O}_2$ $n = 1$	298	0,0093	323	0,0806	303	60	0,80
27	$\text{H}_2 + \text{S} \rightarrow \text{H}_2\text{S}$ $n = 1$	750	0,15	800	0,35	700	10	0,1
28	$\text{CH}_3\text{CH}=\text{CHCH}_3 + \text{HBr} \rightarrow \text{C}_3\text{H}_6\text{BrCH}_3$ $n = 2$	298	$3,1 \cdot 10^{-8}$	358	$1,73 \cdot 10^{-5}$	323	3000	0,62
29	$\text{NaBO}_3 + \text{H}_2\text{O} \rightarrow \text{NaH}_2\text{BO}_3 + 1/2 \text{O}_2$ $n = 1$	303	0,0022	308	0,0041	313	100	0,1

Пояснення до розв'язання задачі

До п.1: Енергію активації реакції знаходимо за рівнянням Арреніуса в інтегральному вигляді:

$$E_a = \frac{R \cdot T_1 \cdot T_2}{T_2 - T_1} \ln \frac{k_2}{k_1} \quad (24)$$

До п.2: Передекспоненційний множник можна розрахувати за експоненційною формою рівняння Арреніуса:

$$k = k_0 \cdot e^{-\frac{E_a}{RT}} \quad (25)$$

$$k_0 = k / e^{-\frac{E_a}{RT}} = k \cdot e^{\frac{E_a}{RT}} \quad (26)$$

Обчислюємо k_0 при двох температурах (значення повинні бути близькими) і знаходимо середнє значення.

До п.3: Для обчислення константи швидкості даної реакції за T_3 також використаємо інтегральну форму рівняння Арреніуса (24):

$$\ln k_3 = \ln k_1 + \frac{E_a}{R} \left(\frac{T_3 - T_1}{T_3 \cdot T_1} \right)$$

До п.4: Кількість вихідної речовини, що прореагувала за час τ , обчислюємо за формулою відповідного порядку:

$$x = C_0(1 - e^{-k_3\tau}) - \text{до першого порядку, або: } x = \frac{ktC_0^2}{1 + ktC_0} - \text{до другого порядку.}$$

До п.5: Температурний коефіцієнт швидкості реакції обчислюємо за правилом Вант-Гофа:

$$\frac{k_2}{k_1} = \gamma^{\frac{T_2 - T_1}{10}} \quad (27)$$

До п.6: Для того, щоб розрахувати, у скільки разів зросте швидкість реакції при підвищенні температури на 25K, треба знайти відношення k_{T+25}/k_T за формулою Вант-Гофа (27), якщо правило виконується, або за інтегральним рівнянням Арреніуса (24).

Список рекомендованої літератури

1. Стромберг А.Г., Семченко Д.П. Физическая химия. - М.: Высш. шк., 1988. - 496 с.
2. Физическая химия / И.Н. Годнев, К.С. Краснов, Н.К. Воробьев и др./ Под ред. К.С. Краснова. - М.: Высш. шк., 1982. - 687 с.
3. Лебідь В.І. Фізична хімія. - Харків: Фоліо, 2005. - 478 с.
4. Голиков Г.А. Руководство по физической химии. - М.: Высш. шк., 1988. - 384 с.